

A

F

O

N

BAC

- **SINTEZE**
- **SCHEME**
- **TESTE DE EVALUARE**

**Conform modelelor
stabilite de MEN**

Mirela Popescu
Mihai Manea
Marilena Bercea
Mirela Chioveanu

ISTORIE

EDIȚIE
REVIZUITĂ ȘI
ADĂUGITĂ

CORINT
EDUCAȚIONAL

Cuvânt-înainte

Patru colegi cu mare experiență didactică vă propun în paginile care urmează un inedit demers privind examenul de bacalaureat, disciplina istorie, pentru sesiunile care se vor desfășura în vara și toamna anului 2017. Excelent instrument de lucru pentru elevi și pentru profesori, lucrarea reprezintă, atât la nivelul concepției, cât și al conținutului, o noutate.

Culegerea cuprinde un număr de zece sinteze și scheme pe temele din programa de bacalaureat, modele de subiecte pentru fiecare temă din programă (S1, S2 și S3 la o temă, de exemplu „Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc”), toate variantele extrase pentru sesiunile din anii 2015, 2016 precum și un exemplu de rezolvare pentru una dintre variantele extrase.

Respectând prevederile programei de bacalaureat, sintezele au fost realizate ținând seama atât de competențele specifice cerute de documentul mai sus menționat, cât și de cerințele de evaluare generale impuse de instituția de resort.

Modelele de subiecte realizate pe fiecare temă sunt o noutate în domeniul lucrărilor de acest gen. Aceste modele pot fi asamblate, în teste, la clasă, de către fiecare profesor, în funcție de nivelul elevilor și de parcurgerea materiei.

Variantele de teste examinate anul trecut, prezente în lucrare, au rolul, pe de o parte, de a-i obișnui pe elevi cu modelul cerut de Centrul Național de Evaluare și Examinare, pe de altă parte, de a le indica nivelul de exigență cerut de acest examen. Rezolvarea care însoțește unul din teste le explică elevilor modul în care pot fi abordate aceste probe, ușurând înțelegerea rezolvării și ajutând, implicit, la învățarea coerentă și logică a materiei de examen.

Realizată într-o concepție grafică potrivită scopului propus, lucrarea permite cititorilor o lectură ușoară și o utilizare eficientă, în vederea atingerii scopului propus.

Felicitând autorii pentru demersul întreprins, editura pentru încurajarea și susținerea acestei întreprinderi și pe cititori pentru alegerea făcută, autorul acestor rânduri le dorește candidaților la examenul de bacalaureat din vara și toamna anului 2017 *mult succes!*

Prof. dr. Doru Dumitrescu

CONSTITUȚIILE DIN ROMÂNIA

- Constituția reprezintă legea fundamentală a unui stat, care reglementează funcționarea acestuia în toate compartimentele sale, forma de guvernământ, structurile și atribuțiile puterilor în stat, prevede drepturile și libertățile cetățenești.

Acte constituționale din secolul al XIX-lea

- Modernizarea societății românești a impus redactarea unor acte cu valoare constituțională, care să asigure progresul societății românești și alinierea la realitățile moderne.

- Convenția de la Akkerman (Cetatea Albă) din 1826 a fost primul document oficial care impunea domnia pe șapte ani pentru principii pământeni aleși de Divan. În același timp, se acorda Principatelor dreptul de a efectua, în mod liber, comerț pe plan internațional, dar Poarta își rezerva dreptul de a stabili priorități în privința comerțului cu grâne.

- Tratatul de la Adrianopol, semnat la 14 septembrie 1829, a confirmat atât victoria rusă în războiul cu Poarta din 1828–1829, cât și prevederile Convenției de la Akkerman (Cetatea Albă).
Prevederi:

- Granița Țării Românești a fost stabilită pe talvegul Dunării.
- Au fost desființate raialele turcești de la Brăila, Giurgiu și Turnu și revine la Țara Românească.
- Libertatea comerțului și libertatea de navigație pe Dunăre și Marea Neagră au fost recunoscute din punct de vedere juridic.
- Instituirea unor Comisii pentru redactarea unor Regulamente de organizare a Principatelor Române.

- După războiul din 1828–1829, Rusia a ocupat Principatele Române. Rusia devenea puterea protectoare a Principatelor Române, iar Poarta rămânea puterea suzerană. Țarul Rusiei a numit președinți plenipotențieri ai Divanelor din Moldova și Valahia, care supervizau cele două comisii – câte una pentru Moldova și, respectiv, Țara Românească, însărcinate cu redactarea „legilor”. Aceste comisii aveau drept secretari pe Gheorghe Asachi în Moldova și pe Barbu Dimitrie Știrbei în Țara Românească și și-au desfășurat activitatea conform indicațiilor Curții imperiale de la Sankt-Petersburg. Rezultatul activității lor s-a concretizat în primele documente cu rol constituțional în sens modern, denumite Regulamentele Organice, care au intrat în vigoare în 1831 în Țara Românească și în 1832 în Moldova. Prevederile lor erau aproape identice și cuprindeau numeroase transformări în organizarea celor două state, asigurând un pas important către modernizarea Principatelor Române.

Prevederi:

- Se introducea principiul modern al separării puterilor în stat.
- Puterea executivă – domnitor, ajutat de un Sfat Administrativ, care reunea departamentele (viitoarele ministere): interne, armata, afaceri străine, justiție, culte.

- Puterea legislativă – Adunarea Obștească, constituită din mitropolitul Bisericii Ortodoxe, ca președinte, 20 de boieri de rangul I și alți 18 boieri, aleși pe județe. Pentru alegerea domnitorului se reunea Adunarea Obștească Extraordinară.
 - Puterea judecătorească – judecătorii.
 - La nivel local se organiza o administrație urbană aleasă.
 - Orașul era condus de un consiliu orășenesc, ales prin vot cenșitar de notabilii orașului, președintele său fiind numit de guvern.
 - Se constituia o autoritate de control a igienei, pe plan local.
 - Se păstra nartul (norma de muncă a țaranului pe zi).
 - Se desființau breslele, epitropiile.
 - Se desființau impozitele indirecte și se introducea impozitul pe cap de familie.
 - Avea loc separarea statului de biserică și se constituia un departament, numit al creștinii, condus de un logofăt, care îl reprezenta pe domnitor în problemele religioase.
- Regulamentul Organic a constituit baza primului sistem comun de guvernare în ambele Principate. Domnitorii care au condus Principatele potrivit Regulamentelor Organice au fost numiți domni regulamentari – în Moldova, Mihail Sturdza (1834–1849), în Țara Românească, Grigore Alexandru Ghica (1834–1843) și Gheorghe Bibescu (1843–1848).
- În urma Războiului Crimeii (1853–1856), în care Rusia a fost înfrântă, s-au creat condițiile favorabile afirmării „problemei românești” pe plan internațional și constituirii statului român modern.
- Tratatul de pace semnat la Paris, la 30 martie 1856, avea în cuprinsul său și prevederi referitoare la Principatele Române. Aceste prevederi reprezintă importanța acestor teritorii pentru Marile Puteri semnatare ale Tratatului.
- „Problema românească” a fost dezbătută de puterile garante în anul 1858, într-o conferință a ambasadorilor reunită la Paris. Cu acest prilej, s-a semnat Convenția de la Paris. Prin prevederile sale, dorința de unire a românilor, exprimată prin rezoluțiile Adunărilor ad-hoc, nu era împlinită decât parțial. Documentul a stabilit noul statut politico-juridic al Țării Românești și Moldovei:
- Noul stat urma să se numească „Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei”.
 - Era impus principiul separării puterilor în stat. Se prevedea alegerea a doi domnitori – câte unul în fiecare din cele două Principate, urmând să funcționeze la Iași și, respectiv, la București câte un guvern și un parlament.
 - Trebuia să aibă loc o unire parțială, cu precădere în plan legislativ, a Principatelor. Se constituiau două instituții comune – Comisia Centrală de la Focșani și Înalta Curte de Casație.
- Punând Europa în fața „faptului împlinit” prin voința populară, s-a înfăptuit Unirea Principatelor prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei (5 ianuarie 1859) și al Țării Românești (24 ianuarie 1859).

- Drumul propriu al Principatelor Unite a fost marcat de reformele adoptate în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859–1866). În scopul realizării reformelor necesare modernizării societății românești, Alexandru Ioan Cuza a impus, în anul 1864, un nou document cu valoare constituțională, Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris. Documentul a fost aprobat prin plebiscit de populația cu drept de vot. Pentru „da” au fost exprimate 682 621 de voturi, 1 307 voturi pentru „nu” și 70 220 de abțineri.
- Cele mai importante prevederi erau în domeniul legislativ, pentru a permite domnitorului să asigure votarea legilor cu caracter modern, dorite de el:
 - se menținea principiul separării puterilor în stat;
 - puterea legislativă – domnitor și Reprezentanța Națională, care avea o structură bicamerală: Adunarea, care avea 160 de deputați, cu un președinte numit de domn dintre deputați și cu un regulament de funcționare alcătuit de guvern și Corpul Ponderator (Senatul), care devenea camera decizională;
 - puterea executivă – domnitor și Consiliul de Miniștri;
 - puterea judecătorească – instanțele de judecată;
 - proiectele de lege erau pregătite și elaborate de o instituție nouă, Consiliul de Stat, care avea în componență membri numiți de domnitor;
 - proiectele legislative trebuiau supuse Corpului Legislativ spre votare.
- Prerogativele domnului:
 - domnul beneficia de largi prerogative legislative și executive;
 - domnitorul avea drept de inițiativă legislativă;
 - domnitorul avea drept de veto, astfel că putea promulga sau nu actul legislativ. Domnitorul numea președintele Adunării Elective și 64 de membri în Corpul Ponderator.
 - erau menținute puterea de a dizolva Corpul Legislativ, de a numi prim-ministrul și de a gira guvernul.

Constituția din anul 1866

- Rezoluțiile Adunărilor ad-hoc din anul 1857 au menționat, între altele, aducerea unui prinț străin pe tronul României. Tronul a fost acceptat de prințul Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, care a venit în țară, fiind, apoi, acceptat de populația cu drept de vot prin intermediul unui plebiscit. La 10/22 mai 1866, Carol de Hohenzollern-Sigmaringen a rostit jurământul de credință față de noua sa țară.
- În noile condiții istorice, era nevoie de un nou act fundamental al țării. Acest document era expresia unui drum de sine stătător al României, deși, practic, țara nu era independentă față de Poartă. Astfel, s-a constituit o Adunare Constituantă care, începând de la 1/13 mai 1866, a discutat proiectul de Constituție redactat de Consiliul de Stat. Aceasta a reprezentat un compromis între punctele de vedere ale liberalilor și conser-

vatorilor. Constituția României a creat cadrul juridic necesar dezvoltării statului român modern, fiind inspirată de actul fundamental al Belgiei.

- Constituția conține opt titluri referitoare la:
 - numele și organizarea statului;
 - drepturile și obligațiile cetățenilor;
 - separarea puterilor în stat;
 - prerogativele principelui.
- Principalele prevederi:
 - Denumirea oficială a statului român era „România”, statul fiind organizat ca monarhie constituțională ereditară.
- Conform prevederilor Constituției, monarhul (principele, apoi regele) dispunea de atribuții în domeniul puterii executive și legislative, după cum urmează:
 - avea drept de inițiativă legislativă;
 - numea membrii guvernului;
 - era șeful statului și comandantul armatei;
 - avea drept de „veto absolut” (putea respinge sancționarea unei legi votate de Parlament);
 - bătea moneda;
 - acorda decorații;
 - avea drept de grațiere.
- A fost prevăzut și respectat principiul separării puterilor în stat:
 - puterea legislativă – Parlamentul, format din Senat și Camera Deputaților;
 - puterea executivă – guvernul;
 - puterea judecătorească – instanțele de judecată, Înalta Curte de Casație.
- Constituția de la 1866 a fost amendată de mai multe ori, după cum urmează:
 - În 1879, a fost modificat articolul 7, care proclama faptul că cetățenia română se acorda doar locuitorilor creștini.
 - În 1884, a fost redus numărul colegiilor electorale de la patru la trei, iar censul a fost micșorat, astfel că s-a extins dreptul de vot.
 - În 1917, prin modificarea unor articole din Constituție, s-au creat condițiile pentru înfăptuirea unor reforme de structură – cea electorală și, respectiv, cea agrară.
- Constituția a rămas în vigoare până în anul 1923.

Constituția din 1923

- Ca urmare a realizării Marii Uniri din 1918 – unirea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei cu România –, a luat naștere România Mare. Ca atare, s-a impus cu necesitate o nouă lege fundamentală a țării. Noul stat de după 1918 cuprindea un teritoriu care

avea, în provinciile noi unite, numeroase structuri politice, realități sociale și economice diferite. După 1918 se implementaseră în România reforme importante, de exemplu: introducerea votului universal și desființarea marilor proprietăți, prin împroprietărirea țăranilor, care deveniseră mici proprietari.

- Proiectul Constituției a fost elaborat în anul 1923, iar apoi a fost supus dezbaterii parlamentare. Parlamentul a adoptat noua constituție, care a fost promulgată la 28 martie 1923, de către regele Ferdinand I.
- Noua lege fundamentală avea 138 de articole, cuprinse în opt titluri, dar 76 dintre ele au fost păstrate din vechea Constituție, fără nicio modificare.
- Legea fundamentală proclama România stat național, unitar și indivizibil, în care se aplica principiul separării puterilor în stat, și anume:
 - puterea legislativă – rege și Parlament – Senat, Adunarea Deputaților;
 - puterea executivă – rege și guvern – constituit de partidul sau alianța politică care câștiga alegerile parlamentare;
 - puterea judecătorească – Înalta Curte de Casație și Justiție și instanțele de judecată.
- Atribuțiile monarhului:
 - este șeful statului;
 - actele sale devin valabile numai dacă sunt contrasemnate de ministrul de resort;
 - numește prim-ministrul;
 - deține comanda armatei;
 - acordă decorații;
 - bate monedă;
 - are drept de grațiere și amnistiere.
- Constituția prevedea principalele drepturi și libertăți cetățenești:
 - egalitatea cetățenilor în fața legii;
 - votul universal;
 - dreptul la proprietate;
 - libertatea presei;
 - libertatea întrunirii și asocierii etc.
- Constituția din 1923 a contribuit la consolidarea Marii Uniri și a statului național român modern. În același timp, a pus bazele cadrului democratic al vieții politice în România până în anul 1938.

Constituția din 1938

- În condițiile în care, în deceniul patru al secolului al XX-lea, în unele state europene s-au impus regimuri autoritare – Polonia, Portugalia, Austria – sau chiar de tip dicta-

torial – Italia, Germania –, regele Carol al II-lea (1930–1940) a urmărit să instaureze în România un regim monarhic autoritar. La 27 februarie 1938, regele a demis guvernul condus de Octavian Goga și A.C. Cuza și a proclamat o nouă constituție.

- Constituția din 1938 se baza pe o concepție de tip autoritar și a fost redactată de politicieni și juriști apropiați regelui, precum Istrate Micescu. Astfel, regele a căpătat puteri sporite în stat, drepturile și libertățile cetățenilor au fost restrânse, persoana regelui era inviolabilă, iar hotărârile judecătorești se executau în numele regelui.
- Conform Constituției, puterea emana nu de la națiune, ci de la rege, ca exponent al puterii executive.
- Atribuțiile regelui:
 - atribuții legislative, executive și judecătorești;
 - era capul statului;
 - avea drept de veto absolut;
 - exercita și puterea legislativă prin Reprezentanța Națională – Senatul și Adunarea Deputaților;
 - miniștrii erau răspunzători pentru actele semnate de rege și contrasemnate de ministrul de resort;
 - putea dizolva Parlamentul fără să fie obligat să-l convoace într-un anumit termen;
 - putea conduce prin decrete-legi.
- Constituția din anul 1938 a fost suspendată în 1940, în condițiile prăbușirii regimului lui Carol al II-lea și proclamării statului național-legionar.
- În perioada 1940–1944, România a fost guvernată de un regim politic de tip militar, de mână forte, care a emis decrete-legi. După lovitura de stat de la 23 august 1944 și revenirea la democrație, s-a decis reinstaurarea Constituției din 1923. Noile realități politice, marcate de lupta comuniștilor pentru preluarea puterii politice, cu sprijinul Armatei Roșii, brațul înarmat al URSS, nu au făcut posibilă aplicarea prevederilor vechiului act fundamental.

Constituțiile României din perioada comunistă

- La 30 decembrie 1947, regele Mihai I a fost silit să abdice și s-a proclamat Republica Populară Română (RPR). În România s-a instaurat regimul totalitar comunist.
- Noua realitate politică din România a fost reflectată și în constituțiile adoptate în perioada comunistă, marcate de ideea rolului conducător al partidului de tip unic – Partidul Muncitoresc Român (1948–1965) și, ulterior, Partidul Comunist Român (1965–1989).

TESTUL 13

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 3 ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Citiți cu atenție textele de mai jos:

A. „La 6 aprilie 1948 se deschide Marea Adunare Națională și, după validarea mandatelor, la 8 aprilie 1948, președintele Consiliului de Miniștri, Petru Groza, propune un proiect de Constituție, care fusese publicat anterior în organul central al PCR [...]

Constituția din 13 aprilie 1948 a avut un caracter provizoriu de la bun început, în care prevederile economice prevalau asupra celor politice, fiind instrumentul legal prin care se pregătea trecerea întregii economii sub controlul statului. [...]

Astfel, art.11 prevedea că mijloacele de producție, băncile și societățile de asigurare pot deveni proprietatea statului când interesul general o cere, art.14 prevedea că atât comerțul intern, cât și cel extern trec sub controlul statului, iar art. 15 prevedea planificarea economiei naționale.”

(Eleodor Focșăneanu, *Istoria constituțională a României*)

B. „Făcând abstracție de modul cum erau aplicate, constituțiile comuniste, prin însuși textul lor, nu reprezintă voința întregului popor, ci a unei formațiuni politice: partidul comunist [PCR]. [...]

Deci toate puterile statului sunt subordonate voinței unei singure formațiuni politice, care are monopolul absolut al deciziei, și astfel în mod implicit arbitrariul era ridicat la rang de principiu constituțional [...]

Pentru a ilustra rolul și activitatea reală a Marii Adunări Naționale în votarea și adoptarea constituțiilor, exemplul Constituției din 13 aprilie 1948, care a comportat cele mai multe «dezbateri» după procesele-verbale ale ședințelor, este edificator. [...] Se formează o comisie constituțională, condusă de Gheorghe Gheorghiu-Dej, ministrul economiei și al industriei (încălcându-se separarea puterilor în stat) și secretar general al Partidului Muncitoresc Român.”

(Eleodor Focșăneanu, *Istoria constituțională a României*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți, din sursa A, un partid politic. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa B, un principiu constituțional la care se referă aceasta. **2 puncte**
3. Menționați câte un lider comunist român din sursa A, respectiv din sursa B. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera sursei care susține importanța unui partid politic pentru redactarea și aplicarea unei constituții. **3 puncte**

5. Scrieți, pe foaia de examen, două informații aflate în relație cauză–efect din sursa A. **7 puncte**
6. Prezentați două constituții care legitimează regimul politic democratic din România în secolul al XX-lea. **6 puncte**
7. Menționați o caracteristică a constituțiilor din 1952 și 1965. **4 puncte**

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

Citiți cu atenție textul de mai jos:

„După ce, în 1962, la întâlnirea CAER, contestase deschis organizația economică supranațională, în 1963, România a încheiat primele acorduri economice bilaterale cu China și cu Franța, precum și unul cu Germania de Vest, care a fost «ținut foarte secret», determinând partidul est-german să-i acuze pe români de naționalism și de «egoism economic». [...]

Ofensiva extinsă desfășurată de Moscova împotriva României includea atacuri împotriva liderilor și amenințări cu reconfigurarea granițelor, dar și atacuri împotriva identității poporului. Toate acestea, alături de aroganta supremație sovietică, dovedită încă odată prin convocarea unilaterală a armatelor statelor membre ale Tratatului de la Varșovia, au determinat autoritățile de la București să se ralieze politicilor strategice ale SUA. La sfârșitul lui iulie 1963, președintele John F. Kennedy a declarat faptul că SUA «sunt dispuse să susțină decizia României de a urma o cale independentă». [...]

După mai puțin de trei luni, în octombrie 1963, Gheorghiu-Dej i-a transmis președintelui Kennedy faptul că țara sa nu susținea decizia sovietică privind amplasarea de rachete și nu va participa la niciun conflict armat provocat de Moscova. [...]

(Larry L. Watts, *Ferește-mă, Doamne, de prieteni...*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți un lider politic român precizat în sursa dată. **2 puncte**
2. Precizați, pe baza sursei date, două organizații suprastatale din care România a făcut parte. **6 puncte**
3. Menționați, pe baza sursei, atitudinea SUA față de România. **2 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la atitudinea Moscovei față de România **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la politica externă a României în deceniul al șaptelea al secolului al XX-lea, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia statul român s-a consolidat prin participarea la relațiile internaționale din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea. (Se punctează pertinenta argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

Elaborați, în aproximativ doua pagini, un eseu despre acțiunile diplomatice și conflictele din spațiul românesc în Evul Mediu, având în vedere:

- precizarea unei acțiuni diplomatice din spațiul românesc desfășurate în secolele XIV-XV;
- menționarea a două acțiuni diplomatice inițiate de o instituție centrală din spațiul românesc din secolele XV-XVI;
- prezentarea unui conflict din spațiul românesc din secolul al XV-lea;
- menționarea a două conflicte din spațiul românesc din secolul al XVI-lea;
- formularea unui punct de vedere referitor la acțiunile diplomatice/conflictele desfășurate în spațiul românesc în secolele XVII-XVIII și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză–efect, susținerea unui punct de vedere cu argumente istorice (pertinența argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată.

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea oricărui partid politic din sursa A.
2. **2 puncte** pentru precizarea, pe baza sursei B, a oricărui principiu constituțional la care se referă aceasta.
3. **Câte 3 puncte** pentru menționarea oricărui lider comunist român din sursa A, respectiv din sursa B. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
4. **3 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a literei B, corespunzătoare sursei care susține importanța unui partid politic pentru redactarea și aplicarea unei constituții.
5. **7 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a oricăror două informații aflate în relație cauză–efect selectate din sursa A.
6. **Câte 1 punct** pentru menționarea oricăror alte două constituții care legitimează regimul politic democratic din România în secolul al XX-lea. **(1 p. x 2 = 2 p.)**
Câte 2 puncte pentru prezentarea fiecăreia dintre constituțiile menționate. **(2 p. x 2 = 4 p.)**
7. **4 puncte** pentru menționarea oricărei caracteristici a constituțiilor din 1952 și 1965.

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea oricărui lider politic român precizat în sursa dată.
2. **Câte 3 puncte** pentru precizarea, pe baza sursei date, a oricăror două organizații suprastatale din care România a făcut parte. (3 p. x 2 = 6 p.)
3. **2 puncte** pentru menționarea, din sursa dată, a atitudinii SUA față de România.
4. **Câte 3 puncte** pentru precizarea, din sursa dată, a oricăror două informații referitoare la atitudinea Moscovei față de România. (3 p. x 2 = 6 p.)
5. **4 puncte** pentru formularea, pe baza sursei date, a unui punct de vedere referitor la politica externă a României în deceniul al șaptelea al secolului al XX-lea.
Câte 3 puncte pentru selectarea, din sursa dată, a oricăror două informații care susțin punctul de vedere formulat. (3 p. x 2 = 6 p.)
6. **1 punct** pentru relevanța argumentării afirmației conform căreia statul român s-a consolidat prin participarea la relațiile internaționale din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea.
2 puncte pentru selectarea oricărui fapt istoric relevant care susține afirmația dată.
1 punct pentru utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.), respectiv concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

■ Informația istorică – **24 de puncte**, distribuite astfel:

- **2 puncte** pentru menționarea oricărei acțiuni diplomatice din spațiul românesc desfășurate în secolele XIV-XV.
- **Câte 3 puncte** pentru menționarea oricăror două acțiuni diplomatice inițiate de o instituție centrală din spațiul românesc în secolele XV-XVI. (3 p. x 2 = 6 p.)
- **2 puncte** pentru menționarea oricărui conflict din spațiul românesc în secolul al XV-lea.
- **3 puncte** pentru prezentarea coerentă a conflictului menționat, prin evidențierea relației istorice de cauzalitate și utilizarea unui exemplu/a unei caracteristici.
1 punct pentru utilizarea **doar** a unui exemplu/a unei caracteristici referitoare la conflictul menționat.
- **Câte 3 puncte** pentru precizarea a oricăror două conflicte din spațiul românesc din secolul al XVI-lea. (3 p. x 2 = 6 p.)
- **1 punct** pentru formularea oricărui punct de vedere referitor la acțiunile diplomatice/conflictele desfășurate în spațiul românesc în secolele XVII-XVIII.
- **1 punct** pentru relevanța argumentării punctului de vedere formulat.
- **2 puncte** pentru selectarea oricărui fapt istoric relevant care susține punctul de vedere formulat.
- **1 punct** pentru utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.), respectiv concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).

- Ordonarea și exprimarea ideilor menționate – **6 puncte**, distribuite astfel:
 - **2 puncte** pentru utilizarea limbajului istoric adecvat.
 - 1 punct pentru utilizarea parțială a limbajului istoric adecvat.
 - 0 puncte pentru lipsa limbajului istoric.
 - **1 punct** pentru structurarea textului (introducere – cuprins – concluzii).
 - 0 puncte pentru text nestructurat.
 - **2 puncte** pentru respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
 - 1 punct pentru respectarea parțială a succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
 - 0 puncte pentru nerespectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
 - **1 punct** pentru respectarea limitei de spațiu.
 - 0 puncte pentru nerespectarea limitei de spațiu.

Partea a V-a

SUBIECTE PE TEMELE DIN PROGRAMA DE BACALAUREAT

A. POPOARE ȘI SPAȚII ISTORICE

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

Subiectul I

(30 de puncte)

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „Ce s-a întâmplat însă, se va pune întrebarea, după evacuarea legiunilor și a funcționarilor, poruncită de Aurelian? Nu reprezintă aceasta o *cezură* care marchează ștergerea totală a influenței romane în Dacia și face imposibilă continuitatea? Tocmai în legătură cu această problemă descoperirea de monede este deosebit de elocventă. Există un hiatus incontestabil, dar el nu depășește ultimul sfert al veacului al III-lea – și aceasta cu unele excepții –, adică exact perioada de care a avut nevoie moneda imperială ca să se stabilizeze și să redobândească, grație reformelor lui Dioclețian și mai ales Constantin, o valoare sigură. În Banat nu există nici măcar această întrerupere, iar pe tot restul teritoriului Daciei tezaurele monetare oferă din nou serii romane începând cu domnia lui Constantin, prelungindu-se în mai multe puncte până în epoca monedelor bizantine din secolul al VI-lea și chiar din secolul al VII-lea.”

(Gheorghe I. Brătianu, *O enigmă și un miracol istoric: poporul român*)

B. „Deoarece toată Ilyria și Moesia erau devastate și nu mai spera să o poată păstra, el (împăratul Aurelian) a golit provincia Dacia, pe o creastă Traian dincolo de Dunăre. Romanii pe care i-a scos de pe ogoarele și din orașele Daciei i-a așezat în partea de mijloc a Moesiei. Și astfel provincia Dacia este acum în dreapta Dunării, pe când înainte fusese în stânga ei.”

(Eutropius, secolul al IV-lea d.H., *Breviarium ab urbe condita*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți, din sursa A, tipul de monedă existent în tezaurele monetare din Dacia, în secolul al IV-lea. **2 puncte**
2. Precizați secolul în care a fost redactată sursa B. **2 puncte**

3. Numiți câte un împărat roman menționat în sursa A, respectiv în sursa B. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că retragerea aureliană nu a marcat ștergerea totală a influenței romane la nordul Dunării. **3 puncte**
5. Scrieți, pe foaia de examen, două informații aflate în relație cauză–efect, selectate din sursa B. **7 puncte**
6. Prezentați două acțiuni întreprinse de corifeii Școlii Ardelene pentru susținerea drepturilor politice ale românilor din Transilvania. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între opinia cronicarilor și cea a școlii istorice din România din a doua jumătate a secolului al XIX-lea cu privire la formarea poporului român și a limbii române. **4 puncte**

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

Citiți cu atenție textul de mai jos:

„Încă din primele scrieri românești medievale apare conștiința autohtoniei românilor. Ea este prezentă la toți cărturarii umaniști, de la Grigore Ureche până la Stolnicul Cantacuzino și Dimitrie Cantemir [...]

Într-o atmosferă de înfruntări sociale, politice și ideologice și de resentimente, apăsătoare la Viena, în 1781-1782, lucrarea [...] în trei volume, semnată de Fr.J. Sulzer, lucrare care lansează teoria imigraționistă. Autorul ei era un ofițer de origine elvețiană, venit în Principate în 1776. [...]

Ideea centrală a lucrării lui Sulzer este originea sud-dunăreană a românilor, de unde la sfârșitul veacului al XII-lea și începutul veacului al XIII-lea au migrat în două etape la nord de Dunăre – sub domnia lui Isac al II-lea Anghelos (1185-1195), din pricina apăsării social-economice și politice bizantine, și după invazia mongolă, care a depopulat teritoriul regatului maghiar – unde i-ar fi găsit pe unguri și sași în așezări statornice și cu instituții temeinice [...]

Replica românească a fost dată de corifeii Școlii Ardelene [...] participanți la mișcarea Supplex-ului. [...] Tezele corifeilor Școlii Ardelene – originea romană pură a românilor și continuitatea neîntreruptă a elementului romanic pe teritoriul vechii Dacii în evul de mijloc – sunt susținute de argumente preluate de la cărturarii români [...] și din lucrările erudiților europeni studiate de ei în bibliotecile din Viena și Roma.”

(Ligia Bîrzu, Stelian Brezeanu, *Originea și continuitatea românilor*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți teoria precizată în sursa dată. **2 puncte**
2. Precizați, pe baza sursei date, doi cărturari români. **6 puncte**
3. Menționați, pe baza sursei, un spațiu istoric românesc. **2 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la ideile lui Sulzer. **6 puncte**

5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la tezele Școlii Ardelene, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **0 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia romanitatea românilor a fost transformată în argument de luptă politică. (Se punctează pertinenta argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre viziunea istoricilor români din secolele al XIX-lea și al XX-lea despre romanitatea românilor, având în vedere:

- menționarea unei cauze care a transformat cercetarea științifică cu privire la formarea poporului român și a limbii române într-o problemă controversată și prezentarea unei consecințe a acestei transformări;
- menționarea numelui a trei istorici români din secolul al XIX-lea care au studiat problema formării poporului român și a limbii române;
- menționarea a două atitudini cu privire la romanitatea românilor formulate de istoricii români din secolul al XX-lea și precizarea unei asemănări între acestea;
- formularea unui punct de vedere referitor la rolul studierii problemei romanității românilor pentru istoricii români din secolul al XX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză–efect, susținerea unui punct de vedere cu argumente istorice (pertinența argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată.

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Subiectul I

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea, din sursa A, a tipului de monedă existent în tezaurele monetare din Dacia în secolul al IV-lea.
2. **2 puncte** pentru precizarea secolului în care a fost redactată sursa B.
3. **Câte 3 puncte** pentru numirea câte unui împărat roman menționat în sursa A, respectiv în sursa B. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
4. **3 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a literei corespunzătoare sursei care susține că retragerea aureliană nu a marcat ștergerea totală a influenței romane la nordul Dunării.
5. **7 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a oricăror două informații aflate într-o relație cauză–efect, selectate din sursa B.

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	3
Programa pentru disciplina istorie, examenul de bacalaureat 2017	5
Manualele de istorie valabile în anul școlar 2016–2017.....	6
Partea I	
Variante de subiecte extrase la examenul de bacalaureat, disciplina istorie, 2015–2016	7
Partea a II-a	
Sugestii de rezolvare a unei probe de examen	57
Partea a III-a	
Sinteze și scheme	67
Partea a IV-a	
Teste de evaluare	139
Partea a V-a	
Subiecte pe teme din programa de bacalaureat	197